

חקיקה סוציאלית

בעריכת אריה וולף, עו"ד

חוק עבודת נשים (תיקון מס' 42), התשס"ח-2008

נתקבל כחוק במליאת הכנסת ביום ט"ו בשבט התשס"ח (22 בינואר 2008). ביסודה היתה זו הצעת חוק של חבר הכנסת דוד טל (קדימה).

חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954, קובע תנאים והגבלות לעניין עבודת לילה של נשים. בין היתר מסמיך החוק את שר התעשייה, המסחר והתעסוקה לקבוע תנאים לעבודת לילה, וכן מקנה לעובדת זכאות, בעת קבלה לעבודה, לסרב מטעמים משפחתיים לעבוד עבודת לילה. ואולם הזכות האמורה לא חלה במקומות ותפקידים לפי סעיף 2 (ג) לחוק, שהם בעיקר מקומות שעבודת הלילה בהם חיונית. כמו כן ניתנה בחוק לעובדת בהיריון, מהחודש החמישי להריונה, הזכות לסרב לעבוד עבודת לילה. כמו כן נקבע, שעובדת במקום עבודה שלא נהגו לעבוד בו בלילה קודם לכן רשאית לסרב לעבוד עבודת לילה.

התיקון הנוכחי לחוק בא לקבוע שהעבדתה בעבודת לילה של עובדת ששבה מחופשת לידה תותנה בהסכמתה של העובדת, במשך פרק זמן מוגבל של ארבעה חודשים מסיום חופשת הלידה, להוציא מקומות ותפקידים לפי סעיף 2 (ג) לחוק, שם לא תידרש הסכמתה כאמור.

הטעמים לתיקון בחוק הם הרצון להקל על האם את השיבה מחופשת הלידה לעבודה ולסייע לה להסתגל לשילוב בין העבודה ובין המטלות הכרוכות בטיפול בילד, לפחות בתקופה הראשונה שלאחר תום חופשת הלידה. יש בתיקון השפעה מיטיבה על זכויות התינוקות.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 105) (ביטוח אבטלה לעובד עצמאי), התשס"ח-2008

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 106) (דמי אבטלה לעובד עצמאי), התשס"ח-2008

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 107) (דמי אבטלה לעובד עצמאי), התשס"ח-2008

הצעות החוק של חברי הכנסת רוברט אילטוב, אסתר יונה טרטמן, אלכס מילר, סטס מיסז'ניקוב וליה שם טוב (ישראל ביתנו) (תיקון מס' 105) אורית נוקד (העבודה) (תיקון מס' 106) ודוד טל (קדימה) (תיקון מס' 107) נועדו להסדיר ביטוח אבטלה לעובד העצמאי.

פרק ז' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] התשנ"ה-1995, שעניינו ביטוח אבטלה, נועד לאפשר קיום בכבוד למבוטח שאיבד את פרנסתו, לאחר שנפלט ממעגל העבודה, עד שימצא מקום עבודה חדש, כך שלא יאלץ להסכים, מחמת העדר הכנסה, להצעת העבודה הראשונה שתוצע לו.

הפרק האמור קובע הוראות בדבר תנאי הזכאות של מבוטח לדמי אבטלה, גובה דמי האבטלה, תקופת הזכאות המרבית לקבלתם וכן הוראות בדבר הנסיבות והתנאים שבהם תיחשב עבודה המוצעת למובטל לעבודה מתאימה עבורו. לעניין ביטוח אבטלה, מבוטח מוגדר כעובד הזכאי לשכר שמעבידו חייב בתשלום דמי ביטוח בעדו. עובד עצמאי אינו נכלל בהגדרה, ועל כן לא יהיה זכאי לדמי אבטלה.

שלוש הצעות החוק נועדו לקבוע שגם עובד עצמאי יהיה מבוטח בביטוח, אבל ההסדרים המוצעים בהצעות החוק שונים זה מזה בכמה נושאים, כגון הגדרת עובד עצמאי מובטל, תקופת ההכשרה הנדרשת לעובד עצמאי והבסיס לחישוב דמי האבטלה שיקבל עובד עצמאי מובטל.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 108) (ביטוח סיעודי לנפגעי עבודה), התשס"ח-2008

הצעת חוק של חבר הכנסת זבולון אורלב (המפד"ל – האיחוד הלאומי).

סעיף 148 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, קובע שהמוסד לביטוח לאומי רשאי לנכות מקצבה של נכה עבודה שנקבעה לו דרגת נכות יציבה דמי חברות לטובת ארגון ששר הרווחה והשירותים החברתיים הכריז עליו כעל ארגון של נכי עבודה, תשלומים לקרן לעזרה הדדית של אותו ארגון ודמי השתתפות בביטוח חיים הדדי שסידר הארגון. בהצעת החוק מוצע לקבוע שהמוסד יהיה רשאי לנכות מקצבה של נכה עבודה גם דמי השתתפות בביטוח סיעודי הדדי שסידר ארגון נכי העבודה.

להצעת החוק שתי גירסאות: בגירסה הראשונה מוצע שהמוסד יהיה רשאי לנכות מקצבה של נכה עבודה דמי השתתפות בביטוח סיעודי, אם הסכים לכך אותו אדם מראש ובכתב. ואילו בגירסה השנייה מוצע לקבוע, שהמוסד ינכה מקצבה של נכה עבודה שהוא חבר בארגון של נכי העבודה דמי השתתפות בביטוח סיעודי, בלא צורך בקבלת הסכמתו מראש. ואולם אם לא ניתנה הסכמתו של נכה העבודה בכתב בתוך תשעה חודשים מיום צירופו לביטוח, יבוטל הביטוח ויוחזרו לו הסכומים שנוכו מקצבתו. אשר לנכי העבודה שאינם חברים בארגון, מוצע לקבוע, בגירסה זו, שלא ינוכו מקצבתם דמי השתתפות בביטוח סיעודי, אלא אם כן נתנו את הסכמתם לכך מראש ובכתב.

עוד מוצע לקבוע שלכל נכי העבודה שנקבעה להם דרגת נכות יציבה, וכן לאלמן או לאלמנה הזכאים לגמלה הניתנת לתלויים בנפגעי עבודה, תינתן האפשרות להצטרף לביטוח הסיעודי, למעט אלה שביום ההצטרפות לביטוח הסיעודי כבר חל עליהם מקרה הביטוח כהגדרתו בפוליסת הביטוח.

כמו כן מוצע להחיל את ההוראה הקיימת בחוק לעניין ניכוי דמי השתתפות בביטוח חיים הדדי, וכן את ההוראה המוצעת לעניין ניכוי דמי השתתפות בביטוח סיעודי, גם על אלמן ואלמנה הזכאים לגמלה הניתנת לתלויים בנפגעי עבודה.

חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), (תיקון מס' 8), התשס"ח-2008

נתקבל כחוק בכנסת ביום כ"ז באדר א' התשס"ח (4 במרס 2008). מבוסס על החוק של חברי הכנסת שלי יחימוביץ (עבודה) וגדעון סער (ליכוד).

סעיף 1 לחוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג-1993, קובע שעובד שעמו ילד שטרם מלאו לו 16 שנים זכאי לזקוף על חשבון תקופת המחלה הצבורה שלו שמונה ימי היעדרות בשנה בשל מחלת ילדו, בתנאי שבן זוגו עבד באותם ימים כשכיר או כעצמאי. עובד שהוא הורה יחיד של הילד או שהילד נמצא בהחזקתו הבלבדית זכאי לזקוף בשל מחלתו כאמור 12 ימי היעדרות בשנה.

לפי השנתון הסטטיסטי לישראל 2007, בשנת 2006 היו בישראל כ-15 אלף משפחות חד-הוריות, שבהן מתמודד הורה יחיד עם גידול הילד. החוק קובע את הגדלת מספר הימים בשנה שהורה יחיד זכאי לזקוף על חשבון תקופת המחלה הצבורה שלו מ-12 ל-16 ובכך מכפיל את מספר הימים העומדים לזכותו ביחס להורה שיש לו בן זוג.

החוק משפר את האפשרות של הורים יחידים להקדיש את הזמן הדרוש לטיפול בילדיהם בימי מחלתם, ובכך מסייע לטיפול בילדים הגדלים במשפחות חד הוריות.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 101) (דרישה לתשלום דמי ביטוח בתוך שבע שנים), התשס"ח-2008

הצעת חוק של חברת הכנסת רונית תירוש (קדימה).

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, אינו מגביל את המועד שבו המוסד לביטוח לאומי רשאי לדרוש לראשונה מהמבוטחים את תשלום דמי הביטוח על פי חוק, שלא שולמו במועדם.

כך מבוטח עלול לקבל דרישה לתשלום דמי הביטוח בחלוף שנים רבות מהמועד לתשלומם, כשדמי הביטוח כבר נושאים תוספות פיגורים, ולהיות חשוף להליכי גבייה מינהליים בשל כך.

הצעת החוק קובעת שהמוסד לביטוח לאומי יחויב לדרוש את תשלום דמי הביטוח לכל המאוחר עד תום שבע שנים מהמועד לתשלומם. מוצע שדמי הביטוח שתשלומם לא נדרש

בתקופה האמורה לא ייגבו עוד, ואי תשלומם לא יפגע בזכויות לקצבה או לגמלה. ואולם אם המבוטח עצמו גרם לכך שלא ניתן היה לדרוש ממנו את תשלום דמי הביטוח במועד, בשל אי מילוי חובת דיווח או חובת רישום לפי החוק, לא תחול ההוראה המגבילה את התקופה לדרישת תשלום דמי הביטוח. הגבלה זו לא תחול גם אם המבוטח הודה בקיום חובו לדמי ביטוח באופן המעיד שהיה מודע לקיומו של החוב, אף בהעדר משלוח דרישה מאת המוסד לביטוח לאומי.

על פי קביעת ועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, אין הצעת החוק כרוכה בעלות תקציבית.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 101) (קידום השתלבותם של אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה), התשס"ז-2007

הצעת חוק של הממשלה.

פרק ט' בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, קובע כללים ותנאים לזכאות לגמלאות לפי הפרק האמור, ובהם קצבת נכות למי שמוגדר כנכה לפי סעיף 195 לחוק. ככלל, קצבת הנכות משתלמת לזה שאיבד את כושרו להשתכר מעבודה ממשלה יד עקב ליקוי רפואי או לזה שצומצם בשיעור של 50 אחוז לפחות כושרו להשתכר.

מטבע הדברים, קיומה של הכנסת עבודה בידי מבוטח משליכה על זכאותו לקצבה. במצב החוקי הנוכחי ייתכן מצב שבו תוספת של שקלים בודדים להכנסת המבוטח תוביל לשלילת זכאותו לקצבה או להפחתה משמעותית בגובה הקצבה.

הניסיון מלמד שקיומה של הכנסה שוללת, כאמור, מהווה חסם בפני השתלבותם בשוק העבודה של אנשים עם מוגבלויות, וזאת בשל החשש מפני אובדן הזכאות לקצבה.

ב-28 בפברואר 2002 חתמה ממשלת ישראל עם מטה מאבק הנכים על הסכם שעסק, בין השאר, בסוגיה זו. במסגרת ההסכם הקימה הממשלה ועדה ציבורית בראשות השופט בדימוס אפרים לרון ז"ל, אשר בחנה, בין השאר, את נושא שילובם של אנשים עם מוגבלויות בשוק העבודה.

בראשית חודש מרץ 2005 הגישה ועדת לרון את מסקנותיה המפורטות. אלה אומצו בידי הממשלה, וזו הטילה על המוסד לביטוח לאומי לעגן בחקיקה.

הצעת החוק מהווה עיגוןן בחקיקה של עיקרי המלצות ועדת לרון, בעניינים הנוגעים לתחום אחריותו של המוסד וכן בעניינים הנוגעים להטבות הניתנות בידי רשויות אחרות אשר הזכאות להן תלויה בקביעת המוסד.

מטרתו של החוק המוצע היא, כאמור, להסיר או למתן את החסמים הקיימים היום בחוק בהקשר זה, באופן שיעודד את השתלבותם בשוק העבודה של אנשים בעלי מוגבלויות. ליבת התיקון המוצע נוגעת ליצירת מנגנון חדש אשר יבטיח שנכה שכושרו להשתכר אבד או צומצם כאמור ושיגביל את הכנסתו מעבודה, תהיה הכנסתו הכוללת (מעבודה ומקצבה גם יחד) גבוהה יותר בכל מצב.

הצעת חוק ארוחה יומית לתלמיד (תיקון), התשס"ח – 16.6.2008

הצעת חוק ממשלתית.

חוק ארוחה יומית לתלמיד, התשס"ה-2005, כנוסחו היום כולל הסדר של מתן ארוחה יומית לתלמידי בתי הספר היסודיים, הנמצאים ביישובים ובשכונות שהוחל בהם יום חינוך ארוך. ההסדר האמור אינו חל כיום על גני הילדים באותם יישובים או שכונות, אף שגם עליהם הוחל יום חינוך ארוך כמו בתי הספר היסודיים. התיקון המוצע מבקש להחיל את ההסדר האמור, ארוחה יומית לתלמיד, גם על גני חובה.

התוספת התקציבית הדרושה ליישום תיקון זה מוערכת בסכום של שלושים מיליון ש"ח לשנה.

בצד התיקון המרחיב באה הגבלה כללית מסוימת – תהיה אמנם חובה לתת לתלמידים ארוחה אחת ביום, אך לא עוד ארוחה חמה דווקא.

תיקון זה, כלשון הצעת הממשלה, נועד לאפשר עוד תפריטים מזינים ומגוונים באישור משרד הבריאות, גם אם אין הם כוללים ארוחה חמה.

הגורמים האחראים במשרד החינוך על הנושא סבורים, שהרכב הארוחה הוא הגורם הקובע ולא הטמפרטורה שלה.